

Republika e Kosovës
Republika Kosovo - Republic of Kosovo
Kuvendi - Skupština - Assembly

Zakon Br. 04/L-218

**O SPREČAVANJU I BORBI PROTIV TRGOVINE LJUDIMA I
ZAŠTITI ŽRTAVA TRGOVINE LJUDIMA**

Na osnovu Člana 65 (1) Ustava Republike Kosova,

Usvaja:

**ZAKON O SPREČAVANJU I BORBI PROTIV TRGOVINE LJUDIMA I
ZAŠTITI ŽRTAVA TRGOVINE LJUDIMA**

**GLAVA I
OPŠTE ODREDBE**

**Član 1
Cilj**

1. Cilj ovog zakona je određivanje zakonskih odredaba preko kojih su nadležnim lokalnim organima data prava, obaveze i odgovornosti, za:

1.1. sprečavanje i borbu protiv trgovine ljudima u svim njenim oblicima

1.2. zaštita žrtava trgovine ljudima, uključuje pružanje prava, kao što su pravna pomoć, medicinska pomoć, psiho-socijalnu podršku, naknadu i druga prava, za sva lica za koje se predpostavlja ili su identifikovani kao žrtve trgovine ljudima, bez obzira na starost, pola, starosti, braccnog stanja, jezika, fizičke ili mentalne nesposobnosti, seksualnog usmerenja, nacije, misljenja ili politickog ubeđenja, religije ili vere, etnicke ili socijalne pripadnosti, rasu, imovine, rođenja ili drugig statusa, preko jednog pristupa na osnovu ljudskih prava, u potpunom skladu sa međunarodnim instrumentima ljudskih prava i standardima

1.3. nacionalna i međunarodna saradnja u cilju sprečavanja i borbe protiv trgovine ljudima, kao i pružanje pomoći i zaštite žrtava trgovine ljudima.

1.4. ništa u ovom zakonu neće uticati na prava, obaveze i odgovornosti vlasti i lica u okviru međunarodnog zakona, uključujući međunarodno humanitarno pravo i međunarodna ljudska prava, a narocito Konvenciju iz 1951 godine i Protokol iz 1967 godine o statusu izbeglica, načela o zabrani proterivanja i pravo na traženje azila, u okviru istih.

Član 2 Delokrug

Odredbe ovog zakona primenjuju se na sve oblike trgovine ljudima, bilo da su nacionalne ili trans-nacionalne, nezavisno da li su u vezi ili ne sa organizovanim kriminalom, uključujući izvršena dela u cilju iskorišćavanja žrtava, sve dok one sadrže elemente trgovine ljudima.

Član 3 Definicije

1. U cilju sprovođenja ovog zakona, izrazi i skraćenice koje se koriste u ovom zakonu imaju sledeća značenja:

1.1. **Trgovina ljudima** – regrutovanje/vrbovanje, prevoz, skrivanje ili prihvatanje osoba uključivši razmenu ili transfer kontrolisanja nad ovim licima, putem pretnje silom ili upotrebe sile ili drugih oblika prinude, otmice, prevare, zablude, zloupotrebe moći ili osetljivog položaja ili davanje ili primanje novca ili koristi da bi se dobio pristanak lica koje ima kontrolu nad drugim licem, u cilju eksploatacije.

1.2. **Dete** – lice koje nije ispunio osamnaest (18) godina, kao što je navedeno u odgovarajućim zakonima na snazi;

1.3. **Osetljiva žrtva** – dete ili osobu sa ograničenim izičkim ili mentalnim sposobnostima, osobu sa smanjenim sposobnostima, rudnice ili porodični partner, kao što je dređeno Krivičnim zakonikom Republike Kosova,

1.4. **Prinudni rad** – svaki rad ili uslugu zahtevanu od pojedinca pod pretnjom kazne, za obavljanje za koje se dato lice nije dobrovoljno ponudilo;

1.5. **Nezakonito usvajanje** – svaku instituciju ili praksu gde se jedno dete predaje od strane lednog lica ili oba prirodna roditelja ili od strane njegovog staratelje, bilo da je za nagradu ili ne, sa ciljem iskoriscavanja deteta ili maldo lice ili njegov rad

1.6. **Prisilni brak** - oblik ropskog ili fiktivnih braka lica, a sadrže sastavne elemente trgovine ljudima, u skladu sa Krivičnim zakonikom Kosova. Kada je u pitanju dete, neće se uzeti u obzir nikakva saglasnost deteta za bilo koje od gore navedenih akcija;

1.7. **Žrtva trgovine ljudima** - svako lice koje je bilo predmet jednog delovanja ili prakse kao što je definisano podtavku 1 ovog clana;

1.8. **Koristi žrtve** – uključuje ali se ne ograničava na iskorišćavanje prostitucije drugih, pornografije ili drugih oblika seksualnog zlopotrebljavanja, prosjačenje, usluge prinudnog rada, ropstva ili sličnih delovanja sa ropstvom, lišenja slobode ili uzimanje organa ili ćelija.

1.9. **Vlasti** –svaka državna institucija utvrđena u članu 6 ovog zakona

1.10. **Vlada** - Vladu Republike Kosova;

1.11. **"NVO"** – Nevladine organizacije kao što je definisano Zakonom o slobodi udruživanja u nevladinim organizacijama;

1.12. **Period refleksije** – period koji se daje na raspolaganje žrtvama ili svedocima trgovine ljudima u cilju rehabilitacije od doživljenih iskustava i da donesu odluku da li da saraduju, ili ne sa nadležnim organima;

1.13. **Nacionalni mehanizam upućivanja** – okvir saradnje kojima državne institucije ispunjavaju obaveze da štite i promovišu prava žrtava trgovine ljudima i koordiniraju svoje napore u strateškom partnerstvu sa civilnim društvom;

1.14. **Komisija** - podrazumeva komisiju za primanje, razmatranje i odlučivanje o zahtevima žrtava trgovine ljudima o naknadi.

1.15. **Pravno lice** – bilo koji entitet koji prema važećem zakonu ima status pravnog lica, osim javnih državnih organa za vreme vršenja državne vlasti i javnih međunarodnih organizacija;

1.16. **Državni organi** – državni organ kao što je definisano u članu 7 ovog zakona;

1.17. **Navodna žrtva** – lice koje je navodna žrtva trgovine ljudima, ali nije formalno identifikovana od strane nadležnih organa, ili koja je odbila da bude formalno identifikovana kao takva. Navodna žrtva trgovine ljudima uživa ista prava i tretman kao i žrtve koje su identifikovane od početka procesa identifikacije.

2. Definicije koje se nalaze u ovom članu imaju za cilj između ostalog, da identifikuju vrste zlostavljanja, a ne kažnjavati opisano ponašanje. Krivični zakonik predstavlja pravni osnov za kažnjavanje zabranjenog ponašanja.

3. Ostali termini i skraćenice korišćene u ovom zakonu imaju značenje termina koje se koriste u zakonodavstvu koje je na snazi.

Član 4

Osnovni principi za borbu protiv trgovine ljudima

1. Borba protiv trgovine ljudima je zasnovana na sledećim principima:

1.1. poštovanje ljudskih prava i sloboda, a posebno za ranjive žrtve;

- 1.2. priznavanje trgovine ljudima kao krivično delo koje utiče na osnovna ljudska prava, dostojanstvo, slobodu i integritet ljudi;
- 1.3. neminovnost kazne za trgovce ljudima;
- 1.4. zakonitost;
- 1.5. slobodan pristup pravdi, pristup besplatnim pravnim savetima i zastupanjem, uključujući podnošenje zahteva za naknadu štete;
- 1.6. besplatan pristup uslugama i medicinskih tretmana za štete prouzrokovane zloupotrebom/ili trgovinom ljudima.
- 1.7. pomoć i podrška žrtvama ne zavisi od spremnosti žrtve da saraduje u istrazi, krivičnom gonjenju ili krivičnom suđenju;
- 1.8. obezbeđivanje bezbednosti i pravedan, nepristrasan pristup prema žrtvama trgovine ljudima;
- 1.9. koristeći sveobuhvatne preventivne mere: pravne, socio-ekonomske i međunarodne;
- 1.10. socijalna partnerstva, saradnja između vlasti, nevladinih organizacija i ostalih predstavnika organizacija civilnog društva sa međunarodnim organizacijama;
- 1.11. proporcionalnost između poštovanja osnovnih prava žrtava trgovine ljudima i uslova krivičnog gonjenja, na način koji ne krši prava optuženog;
- 1.12. osigurati da sve aktivnosti u borbi protiv trgovine ljudima uzimaju u obzir rodni aspekt, promovišu rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena i devojaka žrtava u obzir.
- 1.13. jednak tretman svih oblika i vrsta nacionalne i transnacionalne trgovine ljudima, bez obzira na to da li je ili nije povezana sa organizovanim kriminalom;
- 1.14. saradnja lokalne vlasti sa institucijama drugih država i međunarodnih organizacija u cilju postizanja ciljeva sprečavanja i borbe protiv trgovine ljudima;
- 1.15. primena odredaba ovog zakona, posebno mera za zaštitu prava žrtava trgovine ljudima, se vrši bez diskriminacije po bilo kom osnovu: pola, rase, jezika, veroispovesti, drugačijeg političkog mišljenja, nacionalnog ili socijalnog porekla, državljanstva, udruženja, pripadnosti etničkoj manjini itd.

Član 5

Elementi krivičnog dela trgovine ljudima

1. Kao što je navedeno u članu 171 u Krivičnom zakoniku, elementi trgovine ljudima sastoje se od:

- 1.1. regrutovanja;
- 1.2. prevoza;
- 1.3. prebacivanja;
- 1.4. skrivanjem ili prihvatanjem lica, pod pretnjom i upotrebe sile ili drugih oblika prinude;
- 1.5. otmice;
- 1.6. prevare;
- 1.7. zablude;
- 1.8. zloupotreba moći ili ranjivog položaja i
- 1.9. davanje ili primanje novca ili koristi da bi se dobio pristanak lica koje ima kontrolu nad drugim licem, u cilju iskorišćavanja.

2. Podstrekavanje, pomaganje i ili pokušaj da se izvrši krivično delo kako je utvrđeno Krivičnim Zakonikom Republike Kosova.

3. Kada je određeno ponašanje iz stava 1. ovog člana uključuje decu, to je kažnjivo delo trgovine ljudima, čak i ako ne postoji nijedno od sredstava navedenih u stavu 1. ovog člana, kako je utvrđeno Krivičnim Zakonikom Republike Kosova

4. Pristanak žrtve trgovine ljudima radi eksploatacije se ne uzima u obzir kada neko od sredstava navedenih gore u stavu 1. ovog člana koristi se protiv takve žrtve kako je utvrđeno Krivičnim Zakonikom Republike Kosova.

GLAVA II

ORGANI ZA SPREČAVANJE I BORBU PROTIV TRGOVINE LJUDIMA I ZAŠTITE ŽRTAVA TRGOVINE LJUDIMA

Član 6

Vlasti

1. Nadležni organi za sprečavanje i borbu protiv trgovine ljudima, kao i pružanje pomoći i zaštitu žrtava trgovine ljudima su:

- 1.1. Ministarstvo unutrašnjih poslova;

- 1.2. Policija Kosova;
- 1.3. Sudski Savet Kosova;
- 1.4. Tužilački savet Kosova;
- 1.5. Ministarstvo pravde;
- 1.6. Ministarstvo obrazovanja nauke i tehnologije ;
- 1.7. Ministarstvo administracije lokalne samouprave;
- 1.8. Ministarstvo kulture omladine i sporta;
- 1.9. Ministarstvo rada i socijalne zaštite;
- 1.10. Ministarstvo zdravstva;
- 1.11. Ministarstvo spoljnih poslova;
- 1.12. Ministarstvo finansija;
- 1.13. Agencija za ravnopravnost rodova
- 1.14. Državni tužilac;
- 1.15. Sudovi;
- 1.16. Kancelarija za zaštitu i pomoć žrtvama
- 1.17. Opštine i
- 1.18. bilo koj državna institucija, kao i sve pružaoce usluga u okviru ovih institucija, koje na osnovu ovog zakona, ili bilo kog drugog relevantnog zakona su ovlašćene da se bave sprečavanjem i borbom protiv trgovine ljudima i pružanjem pomoći u zaštiti žrtava trgovine ljudima.

Član 7

Nacionalne vlasti protiv trgovine ljudima

1. Nacionalne vlasti protiv trgovine ljudima (u daljem tekstu: Nacionalni vlasti), sačinjen od organa iz člana 6 ovog zakona i drugih relevantnih državnih institucija, uključujući i predstavnike lokalne samouprave i nevladinih pružalaca usluga.
2. Nacionalni vlasti u okviru nacionalne strategije i akcionog plana za suzbijanje trgovine ljudima, standardnih operativnih procedura za Žrtve trgovine ljudima, minimalni standardi zaštite za Žrtve trgovine ljudima i svih drugih relevantnih dokumenata definiše obaveze i odgovornosti svake institucije u sprečavanju i borbi protiv trgovine ljudima i zaštita žrtava da

bi se omogućila efektivna i efikasna borba protiv trgovine ljudima i pružanju pomoći i zaštite žrtava trgovine ljudima na Kosovu, kao što je definisano iz zakonodavnog mandata u okviru institucija.

3. Predstavnici nevladinih organizacija i međunarodnih organizacija koje imaju svoje predstavnike na Kosovu i koji su uključeni u aktivnosti u borbi protiv trgovine ljudima i što pružaju pomoć i zaštitu žrtvama trgovine ljudima, mogu da učestvuju na sastancima Nacionalni vlasti, u svojstvu savetnika.

4. Organizaciona i koordinaciona pitanja Nacionalni vlasti obezbeđuju se od strane Sekretariata za Nadgledanje i Ocenjivanje Nacionalne Strategije, koja operiše u okviru Ministarstva Unutrašnjih Poslova.

5. Državni organ podnosi izveštaj Vladi o svojim aktivnostima, periodično, ali ne manje od jednom godišnje, kao i na osnovu zahteva. U bilo kom drugom trenutku centralne državne institucije mogu tražiti informacije od Državnog organa u vezi usaglašenosti sa zakonodavstvom o sprečavanju i borbi protiv trgovine ljudima i zaštiti žrtava trgovine ljudima, kao i o sprovođenju Nacionalne strategije i akcionog plana protiv trgovine ljudima.

6. Vlada donosi podzakonski akt formalnog sastava, ovlašćenja, odgovornosti i funkcionisanja Državnog organa.

Član 8

Imenovanje i nadležnosti Nacionalnog Koordinatora za Borbu Protiv Trgovine Ljudima

1. Vlada imenuje jednog Nacionalnog koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima (u daljem tekstu Koordinator).

2. Koordinator predsedava Državnim organom. Koordinator stalno saraduje sa nadležnim organima iz člana 6 ovog zakona, kao i drugih organa za sprovođenje zakona, u cilju sprečavanja i borbe protiv trgovine ljudima i zaštiti žrtava trgovine ljudima.

3. Uz pomoć Sekretarijata za nadgledanje i ocenjivanje nacionalne strategije, koja operiše u okviru Ministarstva Unutrašnjih Poslova, Koordinator razvija, koordinira i prati realizaciju nacionalnog mehanizma upućivanja kako bi se osigurala pravilna identifikacija, upućivanje, pomoć i zaštita žrtava trgovine ljudima, uključujući i decu kao žrtve, kao i da se obezbedi da oni dobiju adekvatnu pomoć oko zaštite njihovih ljudskih prava.

4. Vlada obezbeđuje odgovarajuća finansijska sredstva i odgovarajuće ljudske resurse za Koordinatora i Državnog organa i Sekretarijata da obavljaju sledeće aktivnosti:

4.1. koordinacija sprovođenja ovog zakona, uključujući i nacrt uputstva, pravilnikai drugih podzakonskih aktova, da se odobre od strane Vlade;

4.2. nacrt i kontinuirano sprovođenje Nacionalne strategije i Akcionog plana, koji uključuje sveobuhvatni paket mera za sprečavanje i borbu protiv trgovine ljudima i da koordinira i prati njegovo sprovođenje;

4.3. promocija istraživanja i uspostavljanja procedure za analizu obima, prirode i novih oblika nacionalne trgovine ljudima kao i za prekograničnu trgovinu i identifikovanje najbolje prakse za sprečavanje i borbu protiv trgovine ljudima i reintegraciju žrtava trgovine ljudima, uključujući prikupljanje informacija o broju žrtava razvrstanih po polu i ostalim podacima bitnim za analizu obima, prirode i oblika trgovine ljudima.

4.4. olakšavanje saradnje između vlasti i raznih vladini aktera i između vladinih i nevladinih aktera, uključujući i inspektore rada, Privredne komore Kosova i drugih relevantnih stranama na tržištu rada;

4.5. olakšava saradnju između zemalja porekla, tranzita i odredišta;

4.6. delujući kao tačka fokusa za nacionalne institucije i drugih državnih i nedržavnih aktera i međunarodnih organa u Vladinim naporima za borbu protiv trgovine ljudima;

4.7. obezbediti da mere protiv trgovine ljudima budu u skladu sa međunarodnim normama i standardima ljudskih prava, kao što je predviđeno u Ustavu Republike Kosova i drugim relevantnim zakonima.

5. Nacionalni koordinator će delovati kao Nacionalni Izvestavac tako da na taj način obavlja procenu trendova trgovine ljudima i izmeri rezultat u delovanje antitrgovine, uključivši i prikupljanje statistika u tesnu saradnju sa relevantnim organizacijama civilnog društva, aktivne u ovoj oblasti.

Član 9

Sprečavanje i borba protiv trgovine ljudskim bićima

1. Sprečavanje i borba protiv trgovine ljudskim bićima i zaštiti žrtava trgovine ljudima vrši se od svih organa, uključujući predstavnike lokalnih vladinih i ne-vladinih pružaoca usluga, na osnovu relevantnih zakona koji su na snazi.

2. Vlasti identifikuju žrtve trgovine ljudima kada postoje opravdani razlozi da se veruje da je određena osoba žrtva trgovine ljudima.

3. Vlasti treba da preduzmu neophodne mere, kao što su obrazovanje i obuka, u cilju smanjivanja potražnje koja favorizuje sve oblike eksploatacije koji se odnose na trgovinu ljudima.

4. Vlasti, u saradnji sa relevantnim organizacijama i civilnim društvom preduzimaju odgovarajuće mere, uključujući i internet, informacione kampanje i senzibilizacije, naučnih i obrazovnih programa u cilju senzibilizacije javnosti o trgovini ljudima, kao i smanjenje rizika od različitih lica, posebno dece i ugroženih žrtava da postanu žrtve trgovine ljudima

5. Vlasti će favorizovati redovnu obuku službenika koji mogu biti u kontaktu sa žrtvama ili potencijalnim žrtvama trgovine ljudima, uključujući i službenike policije na terenu, graničare, službenike imigracione službe, javne tužioce, članove sudova i sudskih službenika, inspektore rada, osoblje socijalne pomoći za decu i zdravstveni i konzulatni radnici, ali u zavisnosti od lokalnih uslova, mogu takođe uključiti i ostale javne službenike, koji će tokom svog rada nailaziti na žrtve trgovine ljudima sa ciljem da im se omogući identifikacija, upućivanje i dostojanstven tretman žrtava trgovine ljudima

6. U cilju obeshrabrivanja potražnje, povećati efikasnost sprečavanja i borbe protiv trgovine ljudima, vlasti moraju da preduzmu neophodne mere kojima se obezbeđuje korišćenje usluga koje su predmet eksploatacije se smatraju krivičnim delima kako je utvrđeno Krivičnim Zakonikom Republike Kosova.

GLAVA III ISTRAGA I KRIVIČNO GONJENJE

Član 10

Krivično delo koje se povezuje sa trgovinom ljudima i spajanje postupka

1. U slučajevima kada krivično delo uključuje i neki od elemenata krivičnog dela trgovine ljudima iz člana 5 ovog zakona, takva dela smatraju se delima povezanim sa trgovinom ljudima.

2. Žrtve krivičnih dela iz stava 1. ovog člana smatraju se za žrtve trgovine ljudima i kao takvi uživaju sva prava predviđena ovim zakonom.

3. Ukoliko počinitelj za vreme procesa trgovine ljudima, sa svojim radnjama u isto vreme čini i druga krivična dela povezanim sa trgovinom ljudima, isti će se suditi za spajanje krivičnih dela i biće kažnjeni u skladu sa odredbama Krivičnog zakonika Republike Kosova.

4. U cilju održavanja toka i celokupnosti procesa, za krivično delo trgovine ljudima i svih radnji vezanih za trgovinu ljudima, svaki put kada su dela povezana, obaviće se ujedinjeni sudski postupak Krivičnog zakonika Republike Kosova

5. Kada zbog efikasnosti skladištenja ili drugih važnih razloga, nije moguće ujedini postupak, u skladu sa stavom 4 ovog člana, postupci će biti posebno obrađeni Krivičnog zakonika Republike Kosova

6. Pitanja o pripajanju ili razdvajanje postupka, kao i pitanja oko nadležnosti (jurisdikcije) suda za krivična dela po ovom zakonu su regulisana u skladu sa Zakonom o krivičnom postupku.

Član 11

Istraga i gonjenje

1. Kada je potrebno, istražne radnje predviđene u Zakonu o krivičnom postupku, kao one koje se koriste za organizovani kriminal ili druga teška krivična dela, dostupna su organima za sprovođenje zakona u istrazi ili krivičnom gonjenju kod dela trgovine ljudima i ostale radnje koje sadrže elemente krivičnog dela trgovine ljudima.
2. U cilju efikasne istrage i krivičnog gonjenja slučajeva trgovine ljudima na Kosovu, Džavno Tužilaštvo i Policija stvaraju zajedničke istražne timove.
3. Organi sprovođenja zakona i tužioci identifikuju i zamrzavaju, konfiskuju ili oduzimaju upotrebljena sredstava i materijalne koristi stečene od krivične radnje trgovine ljudima i bilo koje druge ilegalne imovine. Kao je utvrđeno u Poglavlju VII Krivičnog Zakonika
4. Tužilaštvo i istraga za krivična dela protiv trgovine ljudima ne zavise od izveštaja ili optužbi Žrtve trgovine ljudima, a krivični postupak treba da se nastavi čak i ako je žrtva trgovine ljudima povuče njegovu / njenu izjavu.
5. Sudovi i organi krivičnog gonjenja priznaju mere za obezbeđivanje prava i njihovu fizičku bezbednost za žrtve trgovine ljudima, kao i set sa Zakonikom o krivičnom postupku i Zakon o zaštiti svedoka, kao i drugim odgovarajućim zakonima na Kosovu.
6. Vlasti organizuju odgovarajuću obuku za lica, jedinice ili odgovornih službi koje učestvuju u istrazi ili krivičnom gonjenju dela trgovine ljudima.

Član 12

Zvanična identifikacija žrtava trgovine ljudima

1. Zvaničnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima vrše odgovarajuće policijske jedinice, tužilaštva, advokata žrtve i centri za socijalni rad, u skladu sa članom 5 ovog zakona, kada oni imaju opravdanu sumnju da veruje daje određena osoba žrtva trgovine ljudima. U skladu sa Standardnim Procedurama Delovanja izrađene od strane doticnih vlasti.
2. Ministarstvo pravde u saradnji sa nadležnim organima sastavlja spisak smernica u vezi sa trgovinom ljudima, kako bi se olakšala identifikacija žrtava koje autoriteti policije, pravosudnih i socijalnih usluga koji mogu doći u kontakt sa žrtvama ili potencijalnim žrtvama. Lista indikatora usvaja se od strane Vlade Republike Kosova.
3. Vlada na predlog Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva spoljnih poslova i Ministarstva rada i socijalne zaštite izdaje posebna uputstva za konzularne usluge, granične policije i inspektore rada u cilju rane identifikacije žrtava trgovine ljudima.

Član 13

Isključenje odgovornosti žrtava trgovine ljudima

1. Žrtve trgovine ljudima ne mogu biti uhapšene i ne mogu biti gonjene za zločine i krivična dela i prekršaje počinjene od njega/nje kao direktne posledice krivičnog dela trgovine ljudima, uključujući:

1.1. ilegalni ulazak i izlazak u države žrtva trgovine ljudima;

1.2. kupovina ili posedovanje lažnih putnih ili identifikacionih dokumenata koje je uzela, ili koja je data njoj/njemu u cilju ulaska ili izlaska iz zemlje u vezi sa krivičnim delom trgovine ljudima;

1.3. uključivanje žrtve u ostala delovanja do te mere da ovo uključenje je kao direktna posledica njihove situacije trgovine;

2. Deca koja su žrtve trgovine ljudima ne podležu krivičnom postupku ili kazni za prekršaje koji se odnose na njihovu povezanu situaciju kao žrtve trgovine ljudima.

Član 14

Odgovornost pravnih lica

1. Pravna lica su odgovorna za dela trgovine ljudima, izvršena za njihovu korist od jednog lica, koje postupa bilo individualno ili kao deo nekog organa pravnog lica, koji ima vodeću poziciju u pravnom licu, zasnivajući se na se na:

1.1. nadležnosti da zastupa pravno lice;

1.2. ovlašćenja da donosi odluke u ime pravnog lica.

1.3. ovlašćenja da vrši kontrolu unutar pravnog lica.

2. Pravna lica su odgovorna i u slučaju nedostatka nadzora ili kontrole od strane lica pomenutih u stavu 1. ovog člana koji je omogućio izvršenje krivičnog dela trgovine ljudima u korist tog pravnog lica, od strane lica u njegovoj nadležnosti.

3. Odgovornost pravnog lica iz stava 1. i 2. ovog člana ne isključuje vođenje krivičnog postupka protiv fizičkih lica koji su počinioci, ohrabruju ili pomažu u trgovini ljudima.

4. Krivične sankcije protiv pravnih lica za trgovinu ljudima će biti sprovedene u skladu sa Zakonom o odgovornosti pravnih lica za krivična dela.

Član 15

Tretman žrtava trgovine ljudima tokom istrage i krivičnog postupka

1. Žrtve trgovine ljudima dobiju odgovarajuću zaštitu na osnovu individualne procene rizika.

2. U slučajevima kada se pred sud razmatraju pitanja koja se odnose na dela po ovom zakonu, za osobe identifikovane kao žrtve, tužilac može zahtevati i sud će omogućiti primenu specijalnih istražnih prilika, u skladu sa Zakonom o krivičnom postupku. Izjave će biti zabeležene i biće potpuno prihvatljive na suđenju. Izjave u ovom stavu mogu se koristiti za lokalne žrtve i žrtve koji su van Kosova.

3. Bez prejudiciranja prava na odbranu, a u skladu sa individualnom procenom od strane autoriteta, žrtve dobiju poseban tretman u cilju sprečavanja ponovno žrtvovanje izbegavajući, koliko je to moguće sledeće situacije:

3.1. nepotrebna ponavljanja intervjuja tokom istrage, krivičnog gonjenja ili suđenja;

3.2. vizuelni kontakt (suočavanje) između žrtava i optuženih, dajući iskaz kroz intervjuje i indirektnih pitanja, putem odgovarajućih sredstava, uključujući korišćenje odgovarajućih komunikacionih tehnologija;

3.3. svedočenje na otvorenom saslušanju za javnost; i

3.4. nepotrebno ispitivanje o intimnim odnosima dok je žrtva bio/la trgovana.

Član 16

Zdravstveni tretman dece žrtava trgovine ljudima tokom istrage i krivičnog postupka

1. Bez prejudiciranja prava na odbranu, a u skladu sa individualnom procenom od strane vlasti, deca žrtve dobiju poseban tretman u cilju sprečavanja ponovno žrtvovanje, izbegavajući, koliko je to moguće sledeće situacije:

1.1. intervjui sa decom žrtvama treba da se vrše bez nepotrebnih odlaganja nakon prijavljivanja činjenice nadležnim organima;

1.2. intervjui sa decom žrtvama treba da se vrše, u dobro dizajniranim zgradama i prilagođenim za tu svrhu;

1.3. intervjui sa decom žrtvama treba da se vrše, od strane ili putem profesionalaca obučениh za tu svrhu;

1.4. ako je moguće i kad je prikladno, isti zvaničnici će sprovesti sve intervjuje sa detetom žrtvom;

1.5. intervjuisanje zrtve dete se vrši samo jednom. Broj intervjuja može biti više od jednog puta sa ciljem posebnih i složenih istraga, u skladu sa zakonikom Pravde za maloletnike, Krivični Zakonik i Zakon o Krivičnoj Proceduri;

1.6. deca žrtve se prate se od strane jednog ovlašćenog zastupnika ili, kad je to prikladno, od jedne odrasle osobe po izboru deteta, osim u slučajevima kad je doneta obrazložena odluka o protivrečnosti izbora osobe.

2. Odredbe člana 14, stava 2., primenjuju se *mutatis mutandis* (adekvatno) tokom prijema izjave dece žrtava.

3. Sud- preduzima neophodne mere u cilju obezbeđivanja da procedure koje se odnose na bilo koje od krivičnih dela trgovine ljudima, kada je dete žrtva uključeno, može narediti da:

3.1. ročište će se održati bez prisustva javnosti; i

3.2. deca žrtve da budu saslušane u sudu, u odsustvu, naročito kroz korišćenje odgovarajućih prikladnih komunikacionih tehnologija.

Član 17

Zatvaranje objekata i komercijalnih firmi koje su uključene i omogućavaju trgovinu ljudima

U slučajevima gde postoji osnovana sumnja da poslovni objekat ili komercijalni biznis, koji deluje zakonito ili nezakonito, je umešan u poslove trgovine ljudima, u skladu sa ovim zakonom, tužilac traži od suda momentalno zatvaranje tog objekta ili komercijalnog biznisa.

Član 18

Zaštita podataka/lična privatnost

1. Lični podaci, privatni život i identitet žrtava trgovine ljudima zaštićen je organima za sprovođenje zakona u toku krivičnog postupka. Registracija, održavanje i korišćenje ličnih podataka žrtve trgovine vrši se u skladu sa uslovima propisanim u Krivičnom zakoniku i Zakonu o zaštiti ličnih podataka.

2. U skladu sa stavom 1. ovog člana treba da bude izrađen sporazum za razmenu informacija između organa koji se bave identifikacijom i pomoći žrtvama, kao i krivične istrage sa punim poštovanjem zaštite ličnih podataka i zaštite privatnosti i bezbednosti žrtava.

3. Sve informacije koje se razmenjuju između žrtve i profesionalca koji pruža medicinsku, psihološku, pravnu i drugu pomoć su poverljive i ne dele se sa trećim licima bez saglasnosti žrtve, a u slučajevima dece žrtava bez saglasnosti zakonskog zastupnika.

4. Zabranjeno je obelodanjivanje podataka koji se odnose na državne mere zaštite za žrtve trgovine ljudima, lica koja pružaju takvu zaštitu, kao i one koji pružaju pomoć u borbi protiv trgovine ljudima.

5. U slučaju da život i zdravlje žrtve trgovine ljudima je ugrožen i realnoj opasnosti, onda je omogućeno, na njegov zahtev, na osnovu sudske odluke izdate na zahtev tužioca, mogućnost da promeni svoje ime i prezime, datum i mesto rođenja, u skladu sa zakonom za zaštitu ličnih podataka i uslovima relevantnog zakonodavstva na snazi.

6. Obelodanjivanje informacija o bezbednosnim merama i poverljivih podataka o žrtvi trgovine ljudima, kao i objavljivanje informacija koje se odnose na krivično gonjenje i mera predviđenih za bezbednost učesnika u krivičnom postupku, biće kažnjeno u skladu sa zakonom za zaštitu ličnih podataka i zakonima o krivičnim i administrativnim delima.

Član 19

Zaštita žrtve ili svedoka

1. Nadležni organ Utvrđen zakonom za zaštitu Svedokaće preduzeti sve neophodne mere da obezbede da žrtve ili svedoci trgovine ljudima, i njihove porodice, dobiju adekvatnu zaštitu u slučaju da im je bezbednost ugrožena, uključujući mere za zaštitu od zastrašivanja ili osvete trgovaca i njihovih pomagača.
2. Kada je potrebno da se obezbedi fizička bezbednost žrtava ili svedoka, na zahtev žrtve ili svedoka ili na osnovu konsultacije, nadležni organ će preduzeti sve neophodne mere za njeno preseljenje unutar ili van Kosova u skladu sa pod-poglavljem H zakona za zaštitu ličnih podataka i ograničavanje obelodanjivanja imena adrese i drugih ličnih informacija za identifikaciju u najvećoj mogućoj meri.
3. Žrtve i svedoci trgovine ljudima imaju pristup merama ili postojećem programima zaštite svedoka u skladu sa zakonom za zaštitu svedoka i Zakonom o krivičnoj Proceduri
4. U sudskim postupcima koji se odnose na krivična dela iz ovog zakona, sud može da dozvoli da navodne žrtve i svedoci iznesu svoje dokaze pred kamerom ili putem drugih posebnih ili elektronskih sredstava, u zavisnosti šta se bude smatralo odgovarajućim od strane suda.
5. Žrtva trgovine ljudima, ili svedok van Kosova kada može biti u stanju da pruži informacije tokom istrage slučajeva vezanih za trgovinu ljudima, može se odobriti privremeno ovlašćenje da ostane na Kosovu i odgovarajuća zaštita tokom tog perioda prema potrebama koje se smatraju odgovarajućim od strane odgovornih institucija.
6. Ništa u ovom zakonu ne zabranjuje žrtvi i predstavniku, odnosno njegovom/ njenom ovlašćenom predstavniku da traži naknadu štete naloženo od strane suda u skladu sa civilnim i krivičnim postupcima što se garantuje važećim zakonima.

GLAVA IV

POMOĆ I ZAŠTITA ŽRTAVA TRGOVINE LJUDIMA

Član 20

Pomoć i zaštita žrtava trgovine ljudima

1. Žrtvama trgovine ljudima daje se zaštita i pomoć od strane Autoriteta što je označeno u članu 6 ovog zakona, u okviru svojih nadležnosti i u skladu sa ovim zakonom i drugim normativnim aktima.
2. U skladu sa Zakonom o krivičnom postupku, žrtva trgovine ljudima, ima sledeća osnovna prava:
 - 2.1. pravo na informacije o toku postupka i za sva prava koja mu pripadaju po ovom zakonu i drugim propisima na snazi;

- 2.2. pravo da se tretira kao stranka u postupku
 - 2.3. pravo pristupa pravnim službama bez plaćanja;
 - 2.4. pravo na pisane i usmene prevodilačke usluge, tokom svih faza postupka, na jezicima koji oni razumeju;
 - 2.5. pravo na zaštitu žrtava i svedoka, i u određenim slučajevima i za njihove porodice, koje su suočene sa pretnjama ili zastrašivanjima imaju u skladu sa zakonom o zaštiti žrtava;
 - 2.6. pravo na privatnost i poverljivost;
 - 2.7. pravo podneska pravnih lekova, uključujući i pravnu pomoć po ovom pitanju;
 - 2.8. pravo na privremeni smeštaj;
 - 2.9. pravo na period refleksije (razmišljanja) od trideset (30) do devedeset (90) dana u cilju oporavka.
 - 2.10. pravo na medicinske, psihološke, socijalne zaštite i usluga koje mogu biti neophodne da se zadovolje njihove potrebe u skladu sa zakonom na snazi;
 - 2.11. pravo na ime odštete i naknade;
 - 2.12. pravo učešća u raspravi o određivanju kazne ili biti informisan u vezi odluke o kazni;
 - 2.13. pravo na obaveštavanje o oslobađanju ili bekstvo optuženih iz pritvorskih centara.
3. Prava iz ovog člana pružaju se žrtvama pre, za vreme i nakon okončanja krivičnog postupka.
4. Usluge podrške koje pružaju ovim članom su na raspolaganju i žrtvama koje su repatriране iz druge države u Republiku Kosovo i pratioca zavisnih žrtava,
5. Pomoć i podrška za Žrtve trgovine ljudima moraju biti dostupni čim nadležni organi steknu opravdane razloge da veruju da osoba može biti i da je bila izložena bilo kojim aktom predviđenog trgovinom ljudima.
6. Pomoć i podrška žrtve ne zavisi od spremnosti žrtve da saraduje tokom istrage, krivičnog gonjenja ili suđenja.
7. Mere obezbeđenja za pružanje pomoći i podrške zasnovane na saglasnosti i odgovarajuće informacije, a uzimajući u obzir posebne potrebe za decu i drugih osoba u ranjivom stanju.
8. Odbrana žrtvama pruža pravnu pomoć i podršku za žrtve trgovine ljudima, od prvog kontakta sa nadležnim organima. Odbrana žrtava učestvuje u svim fazama postupka i predstavlja žrtvu trgovine ljudima u svim ročišta.

9. Svaki put kada nadležni organi, međunarodne organizacije i nevladine organizacije koje su aktivne u ovoj oblasti poseduju opravdane razloge da se veruje da je osoba žrtva trgovine ljudima, onda se takvoj osobi obezbeđuju sve zaštitne mere i pomoć po ovom zakonu.

Član 21 **Rehabilitacija žrtava trgovine ljudima**

Rehabilitacija žrtava trgovine ljudima sprovodi se sa ciljem rehabilitacije i njihovog povratka u normalan život, uključujući i medicinsku, psihološku, pravnu i materijalnu pomoć.

Član 22 **Reintegracija žrtava trgovine ljudima**

Reintegracija žrtava trgovine ljudima se sprovodi nakon uspešne rehabilitacije sa ciljem socijalne uključenosti žrtava trgovine ljudima, u normalnom životu i slobodi, nudeći obrazovne usluge, stručno usavršavanje, pristup stalnom stanovanju i bezbednosti i finansijska nezavisnost pružajući različite mogućnosti za (samo) zapošljavanje.

Član 23 **Obezbeđivanje i podrška centara i prihvatilišta sa privremenim smeštajem za Žrtve trgovine ljudima**

1. Vlada daje podršku centrima i privremenim skloništim za zaštitu žrtava trgovine ljudima, sa ciljem da će specijalizovani centri ili skloništa biti u stanju da ponude uslove smeštaja i lične higijene, ishrane, negu i pravnu, psihičku i medicinsku pomoć, bezbednost i odbranu, kao i u posredovanju i pomoći prilikom kontakta porodice i rođaka.

2. Centri i privremena skloništa mogu se osnivati od strane;

2.1. Vlade, na predlog Državnog organa;

2.2. Državni organ, prema predlogu organa iz člana 6 ovog zakona;

2.3. Međunarodnih i nevladinih organizacija nakon saglasnosti Nacionalnog autoriteta;

2.4. Autoriteti iz člana 6 ovog zakona, na osnovu sporazuma o zajedničkim aktivnostima i nakon odobrenja Državnog organa;

3. Troškovi u vezi sa zajedničkim aktivnostima centara i skloništa će biti pokriveni od strane njihovih kolektivnih budžeta.

4. Uredba o organizaciji i delovanju centara i skloništa odobrenih od strane osnivača, a na osnovu relevantnih zakona koji važe na Kosovu.

5. Da bi se garantovala sigurnost centara i skloništa koja primaju žrtve trgovine ljudima, skloništa i centri prema njihovom zahtevu dobijaju pomoć i bezbednost od strane policije.

6. Centre za smeštaj žrtava trgovine ljudima obezbeđuju na osnovu procenjenih potreba na period od trideset (30) dana do devedeset (90) dana.

7. Trajanje smeštaja iz stava 6. ovog člana može se produžiti:

7.1. na preporuku lekara tokom perioda zdravstvenog tretmana, ali ne duže od šest (6) meseci;

7.2. na zahtev organa krivičnog gonjenja ili sudskog organa tokom krivičnog postupka, i kada je život ili zdravlje žrtve pod pretnjom realne opasnosti, trajanje smeštaja se može produžiti i posle završetka krivičnog postupka na period koji se smatra neophodan da zaštiti žrtvu, na zahtev tužioca;

7.3. na zahtev žrtve trgovine ljudima, koja iznosi svoje razloge, na period do devedeset (90) dana.

8. Trudnicama, koje su žrtve trgovine ljudima, imaju pravo na smeštaj u centru na period od jedne (1) godine, sa mogućnošću produžetka.

Član 24

Stručna obuka za Žrtve trgovine ljudima

Autoriteti stručno osposobljavaju žrtve trgovine ljudima, u skladu sa uslovima propisanim zakonom na snazi, nude besplatne usluge sa prioritetom u oblasti posredovanja u zapošljavanju, informisanja, savetovanja, profesionalnog usmeravanja i stručnu obuku, kao i obezbeđivanje prava da učestvuju u profesionalnoj obuci finansiranoj od strane programa za zapošljavanje. Korisnici usluga navedenih u ovom stavu su žrtve trgovine ljudima, starije od šesnaest (16) godina.

Član 25

Informacije o postupku za izdavanje dozvole boravka

Od trenutka kada nadležni organi postaju svesni da strano lice podpada pod delokrug primene ovog zakona, oni će obavestiti zainteresovano lice o mogućnostima koje se pružaju u oblasti stanovanja.

Član 26

Period refleksije za žrtve trgovine ljudima i svedoka trgovine ljudima

1. Ako se smatra da stranac, čije prebivalište na Kosovu nije regulisano, a on je žrtva ili svedok trgovine ljudima, nadležni organi za primenu zakona za strance, obezbediće licu period refleksije, tokom kojeg se lice oporavlja, udaljava od uticaja zlonamernika i bez obzira na to da li žele ili ne žele da sarađuju sa relevantnim vlastima.

2. Trajanje, datum početka perioda refleksije i uslova na kraju ovog perioda je regulisano odredbama zakona koje se primenjuju na strance i odredbama ovog zakona. Držeći se principa ne vraćanja koji se uzima u obzir.

Član 27

Ponudene usluge pre izdavanja dozvole boravka

1. Vlasti Kosova će ponuditi stranim licima koja nemaju dovoljnu finansijsku pomoć, neophodnu za život i pristup hitnoj medicinskoj službi i za osetljive osobe, ako je moguće i psihološku pomoć.
2. U skladu sa relevantnim zakonima, vlasti treba da uzmu u obzir potrebe za zaštitu i bezbednost stranih lica.
3. Ako je potrebno, vlasti treba da obezbede prevodilačke usluge.
4. Vlasti mogu da obezbede besplatnu pravnu pomoć, ako je to predviđeno nacionalnim zakonodavstvom koje je na snazi.

Član 28

Boravak žrtava i svedoka trgovine ljudima

1. Ako je neophodno prisustvo žrtve ili svedoka trgovine ljudima, istražni organi će obavestiti nadležne organe koji sprovode zakon o strancima, da odrede dužinu perioda refleksije.
2. Autoriteti koji sprovode zakone o strancima, donose kratkoročni boravišnu dozvolu za toliko vremena koliko traje istražni ili sudski postupak.
3. U humanitarnim slučajevima, žrtvama ili svedocima trgovine ljudima može se dati dodatna zaštita pod uslovima predviđenim u zakonu za strance.
4. U svim delovanjima u vezi sa decom, oreduzete bilo da javne institucije ili privatne siciojalnog staranja, od sudova, administrativnih vlasti ili zakonodavnim organima, najbolji interesi dece treba da glavna preokupacija.

Član 29

Povratak Žrtve trgovine ljudima sa Kosova

1. Siguran povratak žrtava trgovine organizuje se ako:
 - 1.1. žrtve trgovine ljudima žele da se vrate u svoju zemlju porekla ili da se presele u treću državu;
 - 1.2. vlasti Kosova pružaju žrtvi trgovine ljudima informacije na početku perioda refleksije u vezi bezbednog povratka, tokom celokupnog datog perioda traje pomoć i kada žrtva izrazi želju da se vrati u zemlju porekla ili da se iseli u treću zemlju.

2. Deca žrtve ili svedoci se ne vraćaju u svoju zemlju porekla, ukoliko nakon procene rizika i bezbednosti smatra se da je njihov povratak ne bi bio u njihovom najboljem interesu.

3. Povratak žrtve trgovine ljudima se reguliše prema stranim, međunarodnim ili bilateralnim sporazumima. Princip ne-povratka treba se uzeti u obzir.

3.1. procedure oko vraćanja žrtava trgovine ljudima kao i navodnih žrtava moraju biti u skladu sa Ustavom Republike Kosovo, Konvencijom 1951 i Protokolom 1967 o Statusu Izbeglica

Član 30

Međunarodna saradnja u oblasti povratka

1. U slučaju vraćanja strane žrtve, država primalac ili država čiji je državljanin žrtva trgovine ljudima, ili u kojoj žrtva ima boravišnu dozvolu, treba da obezbede određene odredbe u vezi saradnje između njih.

2. Posle zahteva podnetog od strane države zahtevaoca, zahtevana država će olakšati povratak žrtve proveravanjem da li je žrtva državljanin ili ima pravo da ostane na njenoj teritoriji i, ako je potrebno, treba obezbediti putne isprave.

3. Repatrijacija i prijem žrtava trgovine ljudima se vrši u skladu sa zakonom koji reguliše pitanje repatrijacije na Kosovu, i u skladu sa ovim zakonom.

Član 31

Pružanje pomoći i zaštite žrtvama trgovine ljudima

1. Pružanje pomoći i zaštite žrtava trgovine ljudima ostvaruje se pružanjem medicinske, psihološke, socijalne i pravne pomoći kroz relevantne specijalizovane mere.

2. Žrtve trgovine ljudima i navodne žrtve dobijaju besplatne zdravstvene usluge od strane zdravstvenih autoriteta, što je regulisano odgovarajućim propisima o zdravlju.

3. Država, preko svojih autoiteta i organizacija preduzima hitne mere potrebne za identifikaciju i upućivanje žrtava trgovine ljudima, usluge za zaštitu i pomoć, omogućavajući im period refleksije od trideset (30) do devedeset (90) dana. Tokom ovog perioda, je nemoguće sprovesti bilo koji nalog iseljenja protiv tog lica.

4. Žrtvama trgovine ljudima se daje pomoć i zaštita od strane nadležnih organa iz člana 6 ovog zakona, u okviru svojih nadležnosti i u skladu sa ovim zakonom i drugim normativnim aktima.

Član 32

Pružanje pomoći i zaštita žrtvama trgovine ljudima iz diplomatskih misija i konzularnih predstavništava Republike Kosova

1. Diplomatske misije i konzularna predstavništava Republike Kosova, kada pružaju pomoć i zaštitu žrtvama trgovine ljudima imaju sledeće obaveze:

1.1. sprovoditi aktivnosti na zaštiti prava i interesa građana Republike Kosova, koji su postali žrtve trgovine ljudima u državi prebivališta, ili u državama koje imaju akreditovane misije, i doprineti njihovom povratku u skladu sa zakonodavstvom Republike Kosova i zakonima države prebivališta;

1.2. u slučaju gubitka ili nemogućnosti oduzimanja identifikacionih dokumenata od trgovaca ljudima, da se izdaju bazplatno i hitno, zajedno sa odeljenjima nadležnog Ministarstva, dokumenata ili drugih akata neophodnih za repatrijaciju u Republiku Kosovo državljana Republike Kosova koji su postali žrtve trgovine ljudima;

1.3. da distribuiraju informativni materijal zainetresovanim stranama o pravima žrtava trgovine ljudima, u skladu sa zakonima Republike Kosova i zakonima države prebivališta;

1.4. obezbeđuju autoritetima i pravosudnim organima države prebivališta ili u zemljama koje imaju akreditivne misije, informacije u vezi zakonodavstva Republike Kosovo u oblasti sprečavanja i suzbijanja trgovine ljudima, u pogledu prava žrtava pomoći i zaštite, uključujući i adrese centara za zaštitu i pomoć žrtvama trgovine ljudima.

1.5. šefovi diplomatskih misija i konzularnih predstavništava imenuju jednog diplomatu iz svojih misija da se bavi procedurom apliciranja za povratak za Kosovske građane koji su žrtve trgovine ljudima, za zaštitu i pomoć u toku boravka u zemlji tranzita ili destinacije kao i za saradnju u ovoj oblasti sa organima Republike Kosova.

Član 33

Uloga nevladinog sektora

1. Državni organ podržava, podstiče i usmerava lokalnim nevladinim i međunarodnim organizacijama da pomognu vlastima iz člana 6 ovog zakona, u prevenciji i borbi protiv trgovine ljudima i zaštiti žrtava trgovine ljudima.

2. Lokalne i međunarodne nevladine organizacije koje pružaju usluge žrtvama trgovine ljudima, bilo na sopstvenu inicijativu, u ime opštinske uprave u slučaju lokalnih usluga, ili u ime nacionalne vlasti u slučaju usluga na Kosovskom nivou.

3. Svaka nevladina organizacija koja pruža usluge žrtvama trgovine ljudima treba biti licencirana od strane institucija, kao i u skladu sa propisima, uputstvima i procedurama u vezi sa njihovim aktivnostima kao što je definisano od strane određene institucije.

4. Institucije u okviru državne vlasti mogu da izdvoje sredstva i pružiti svaku drugu materijalnu pomoć, uključujući prostorije ili savete nevladinim organizacijama koje pružaju usluge žrtvama trgovine ljudima na Kosovskom nivou.

5. U nemogućnosti pružanja određenih usluga žrtvama, opštine i centralne institucije mogu obezbediti usluge za žrtve trgovine ljudima od strane lokalnih nevladinih organizacija uz poštovanje pravila o javnim nabavkama.

6. Lokalne nevladine organizacije i međunarodne organizacije su u obavezi da u skladu sa važećim propisima i minimalnim standardima za zaštitu žrtava trgovine ljudima da uvek prihvataju nadzor i inspekciju o kvalitetu usluga koje se pružaju žrtvama.

GLAVA V SPREČAVANJE I BORBA PROTIV TRGOVINE DECOM

Član 34

Opšte odredbe koje se odnose na pomoć i zaštitu dece žrtvama trgovine ljudima

1. Deca koja su žrtve trgovine ljudima dobiju pomoć i zaštitu. Najbolji interesi deteta treba se uzeti u obzir prilikom implementacije zakona.

2. Autoriteti za socijalnu zaštitu, obrazovanje, zdravstvo, nevladine organizacije, i druge institucije, kao i predstavnici civilnog društva, bez odlaganja, se obraćaju organima za sprovođenje zakona kada znaju ili sumnjaju da je dete eksploatisano ili žrtva trgovine ljudima, ili je izloženo riziku od eksploatacije ili trgovine ljudima.

Član 35

Posebni principi za borbu protiv trgovine decom

1. Osim osnovnih principa postavljenih u članu 4, specifični principi navedeni u nastavku će se uzeti u obzir za aktivnosti sprečavanja i suzbijanja trgovine decom i zaštite ili pomoć deci koja su žrtve takve trgovine:

1.1. strogo poštovanje prava deteta navedeno u Konvenciji Ujedinjenih Nacija o Pravima deteta i Zakonu o maloletničkom pravosuđu na Kosovu, kao i nekog drugo dotično zakonodavstvu;

1.2. preduzimanje mera za posebnu zaštitu i pomoć deci koja su žrtve trgovine ljudima;

1.3. bilo kada da jedno dete koja je zrtva trgovine je sposoban da formira svoje/njena gledista dajući potrebnu vaznost misljenju deteta u skladu sa njegovom/njenom starosti i najboljim njegovim.njenin interesima

1.4. informisanje deteta koja je žrtva trgovine ljudima na jedan prilagodljiv način za decu u vezi sa njegovom/njenom stanju i pravima, merama za zaštitu i pomoći, dostupnih usluga, procedura repatrijacije i procesa spajanja porodice;

1.5. obezbediti da identitet i svi detalji koji mogu omogućiti identifikaciju dece žrtava trgovine ljudima, ne da budu javni, ni pod bilo kojim okolnostima.

Član 36 **Pretpostavka starosti**

Kada starost žrtve trgovine ljudima nije poznata, ali postoje razlozi da se veruje da žrtva nije navršila osamnaest (18) godina, pretpostavlja se da je žrtva dete, a do konačnog utvrđivanja godina, tretira se kao dete žrtva, i upoznaje se sa svim posebnim merama zaštite predviđene ovim zakonom i drugim normativnim aktima.

Član 37 **Repatrijacija dece koja su žrtve trgovine ljudima**

1. Dete koje je žrtva trgovine ljudima vraća se u zemlju njegove/njene zemlje porekla, pod uslovom da pre povratka, njegovi/njeni roditelji, rođaci, ili staratelj daju saglasnost za prijem deteta i brigu za njega/nju ili vladinih organa ili institucija za zaštitu dece njihove zemlje porekla obzirom da je u stanju da preuzme odgovornost za brigu o deci i da mu/joj daju adekvatnu pomoć i zaštitu.

2. Pribaviti izjavu od deteta o tome kako je trgovano od strane organa za gonjenje ili suda ne sprečavati ili odlagati spajanje porodice ili vratiti dete u njegovoj/njenoj zemlji porekla, pod uslovom da je to u najboljem interesu deteta.

3. Kada se vraćanje deteta u zemlji porekla ili odredište za integraciju nije moguće, ili kada ova rešenja nisu u najboljem interesu deteta, vlasti obe zemlje pružaju premeštenje deteta Žrtva trgovine ljudima u treću zemlju, uz njegovu/njenu saglasnost.

4. bila kada da jedno dete zrtva trgovine je sposobana da formira svoje/njeno gledište davajući potrebnu važnost misljenju deteta, u skladu sa njegovom/njenom zrelošću i njegovom/njenom najbolje interese

5. Dete koje je žrtva trgovine ljudima ne može da se vrati u njegovu/njenu zemlju porekla ili biti prebačeno u treću zemlju, ako, nakon procene rizika i bezbednosti, postoje razlozi da se veruje da je bezbednost deteta, ili njegova/njena porodica u opasnosti.

6. Deca koja su žrtve trgovine ljudima koje su strani državljani ili lica bez državljanstva imaju pravo da dobiju privremene boravišne dozvole koje im garantuju pravo na legalan boravak na teritoriji Kosova sve do postizanja stabilnog rešenja za povratku u njihovu zemlju porekla.

Član 38

Pružanje pomoći i zaštite deci koja su žrtve trgovine ljudima

1. Vlasti pružaju zaštitu i pomoć deci koja su žrtve trgovine ljudima od trenutka kada se pojavi razlog da se veruje da je dete žrtva trgovine ljudima do identifikacije, integracije i punog oporavka deteta, bez obzira na njihovu saradnju sa vlastima, kao što je određeno ovim zakonom.
2. Pomoć i podrška deci žrtvama trgovine ljudima prilikom njihovog fizičkog i socijalnog oporavka se vrši na osnovu individualne procene posebnih okolnosti svakog deteta žrtve, uzimajući u obzir stavove, potrebe i brige deteta sa ciljem da se pronađe trajno rešenje za dete.
3. Nakon identifikovanja navodne žrtve trgovine ljudima, dete se odmah šalje nadležnim službama za zaštitu, pomoć i rehabilitaciju dece.
4. Nacionalni autoritet, vlasti definisani u članu 6 ovog zakona, uključujući i organe za sprovođenje zakona, centri ili prihvatilišta, nevladine organizacije i druge organizacije dužni su da odmah obaveste institucije nadležne za nadzor i starateljstvo ako imaju informacije o detetu koje je Žrtva trgovine ljudima, kako bi se obezbedila zaštita prava deteta.
5. Kada dete koje je žrtva trgovine ljudima lišeno roditeljskog staranja, nadzora ili nadzora institucija, određuje se kao što je propisano zakonom jedan sudski staratelj, koji obezbeđuje da sve donete odluke budu u interesu deteta, koji daje izjave u ime deteta, i koji učestvuje sa detetom u svim krivičnim postupcima i sudskim radnjama, dok se ne postigne rešenje u skladu sa najboljim interesima deteta.
6. Detetu koje je identifikovano kao žrtva trgovine ljudima treba dati mogućnost za period refleksije u periodu od trideset (30) do devedeset (90) dana, tako da on/ona odluči lično, preko punomoćnika ili njegovog pravnog zastupnika, da li će on/ona da svedoči protiv trgovaca ljudima.
7. U slučaju smeštaja žrtve trgovine decom u centrima ili skloništa, oni bi trebalo da budu smešteni odvojeno od odraslih.
8. Deca koja su žrtve trgovine ljudima imaju pravo na smeštaj u centru za period do 6 meseci ili za vreme trajanja sudskog postupka.
9. Sve institucije ili organi čija je delatnost vezana za decu koja su žrtve trgovine ljudima u praksi uspostavljaju i posebne programe za identifikaciju, upućivanje, zaštitu i pomoć, dok u isto vreme čuvaju poverljivost informacija koje ima veze sa ličnim podacima i status deteta kao žrtve.
10. Deca koja su žrtve trgovine ljudima i deci žrtvama se garantuje pravo da nastave školovanje u državnim obrazovnim ustanovama, u skladu sa uslovima utvrđenim u Zakonu o obrazovanju.
11. Kada su deca žrtve trgovine ljudima ostali bez roditeljskog staranja, ili kada ne znaju gde se nalaze njihovi roditelji, njima se daje prilika da hitno potraže njihove porodice ili nadzornu ustanovu ili staratelja, kao što je definisano relevantnim zakonima.

12. Deca koja su žrtve trgovine ljudima imaju pravo na dugoročnu negu i zaštitu do njihovog potpunog oporavka. Deca lišena porodičnog okruženja imaju pravo na alternativne brige slično porodici ili zajednici.

GLAVA VI NADOKNADA ŽRTVAMA TRGOVINE

Član 39 Vrste nadoknada

1. Žrtve trgovine ljudima, uključujući i decu žrtve, kad god je to moguće, primaju nadoknadu u cilju da se postigne reintegracija i puni oporavak. Procedure za nabavku i implementaciju naknade treba da budu dostupne deci.

2. Nadoknada uključuje:

- 2.1. nadoknadu od strane počinitelaca po sudskoj naredbi;
- 2.2. obeštećenja koja se određuju da se isplate tokom parničnog postupka;
- 2.3. pravni akt za obeštećenje žrtve trgovine ljudima..

Član 40 Nadoknada po nalogu suda

1. Nadoknada po nalogu suda je u skladu sa odredbama Zakonika o krivičnom postupku Kosova.

2. Sudovi obezbeđuju da se naredbe o nadoknadi sprovode efikasno i daju im prioritet u poređenju sa drugim plaćanja kao što su novčane kazne.

Član 41 Pravo na pokretanje građanske tužbe

1. Žrtva trgovine ljudima ima pravo da pokrene građanski postupak za nadoknadu materijalne štete, fizičkih i emocionalnih promena koje su izazvane kao rezultat aktivnosti koje su definisane kao krivične radnje po ovom zakonu, ako to pravo nije mogla da ostvari kroz krivični postupak.

2. Pravo da podnese građansku tužbu za naknadu materijalne štete, fizičke i emocionalne, ne utiče na postojanje krivičnog postupka u vezi sa istim radnjama iz kojih proizilazi građanski zahtev.

3. Nepojavljivanje žrtve u toku postupka ne sprečava sud da naloži isplatu nadoknade iz ovog člana.

Član 42 **Nadoknada od države**

1. Nadoknada za žrtve trgovine ljudima od strane države reguliše se odgovarajućim pravnim aktom o obeštećenju svim žrtvama zločina.

2. U skladu sa Zakonom o krivičnom postupku, kada naknadu nije u potpunosti moguće isplatiti iz drugih izvora, država plaća naknadu žrtvama trgovine ljudima ili članu porodice ili osobi koja zavisi od žrtve koja je umrla zbog tog kriminalnog dela.

3. Vlada Kosova treba da obezbedi da u okviru odgovarajućeg pravnog akta za nadoknadu žrtvama kriminala predvidi nadoknadu za žrtve trgovine ljudima.

4. Nadoknada se daje kao:

4.1. dodatna nadoknada ukoliko optuženi samo delimično isplaćuje naknadu žrtvi;

4.2. potpuna nadoknada u slučajevima nemogućnosti plaćanja u celini, od strane optuženog, ili;

4.3. potpuna nadoknada kada optuženi nije identifikovan, nije krivično gonjen ili nije osuđen. U ovom slučaju, odgovarajući pravni akt za nadoknadu žrtava trgovine ljudima ostaje jedini način za kompenzaciju žrtava.

5. Status migracije ili povratak žrtve u njenu zemlju porekla neće sprečiti posebnu instituciju da naredi isplatu nadoknade u skladu sa ovim zakonom.

6. Nadoknada obuhvata nadoknadu za materijalnu, fizičku i emocionalnu štetu.

7. Na predlog Državnog organa, Vlada donosi odluku o osnivanju Komisije za prijem, ispitivanje i rešavanje zahteva za kompenzaciju žrtava trgovine ljudima.

8. Vlada obezbeđuje da ključni organi odgovorni prema ovom zakonu budu zastupljeni u Komisiji za prijem, razmatranje i utvrđivanje potraživanja nadoknade.

9. Vlada Kosova izdaje podzakonski akt za funkcionisanje Komisije određujući i ovlašćenja, kao i kriterijume i procedure za naknadu od Fonda, uključujući, ali ne ograničavajući se na:

9.1. okolnosti u kojima se može primeniti plaćanje naknade;

9.2. osnovu po kojoj se nadoknada obračunava, i iznos naknade koji treba platiti, uzimajući u obzir bilo kakvu naknadu ili iznos dobijen od drugih lica.

9.3. postupak prijave za plaćanje naknade, i

9.4. postupak za razmatranje prijava i žalbi protiv odluka koje se odnose na zahteve za nadoknadu štete.

10. Komisija će obezbediti da žrtve trgovine ljudima imaju priliku da se prijave za isplatu naknade iz ovog člana i u slučajevima gde počinitelj nije poznat, uhapšeni ili osuđen.

Član 43

Nadoknada kad je žrtva dete

1. Deca žrtve imaju pravo na nadoknadu štete.
2. Zahtev za naknadu štete deteta podnosi se kao što je definisano relevantnim zakonom na snazi.
3. Postupak nadoknade za dete kao žrtve trgovine ljudima regulisan je u skladu sa zakonom na snazi.

Član 44

Zahtev za naknadu štete od države

1. Zahtev za nadoknadu štete se vrši u rokovima predviđenim u Zakonu o krivičnom postupku.
2. Nadoknada se odbija zbog učešća žrtve ili zahtevaoca u organizovanom kriminalu ili zbog članstva u organizaciji koja je uključena u zločine nasilja.
3. Da bi se izbeglo dvostruka nadoknada, Komisija može smanjiti datu nadoknadu ili zahtevati povratak bilo kojeg iznosa nadoknade primljenog od osobe kao nadoknadu za povrede ili smrt, ako je dobijena nadoknada od učinioaca, od osiguravajuće kompanije ili je nadoknada obavljena iz bilo kog drugog izvora.

GLAVA VII

SARADNJA

Član 45

Saradnja između organa

1. Organi za sprovođenje zakona, migracije, rada i drugi relevantni organi, po potrebi, saraduju jedni sa drugima na prevenciji i gonjenju zločina trgovine ljudima i zaštite žrtava trgovine ljudima, bez prejudiciranja na pravo žrtava na privatnost, razmenu i deljenje informacija i učestvovanje u programima obuke, kako bi se, između ostalog:

1.1. identifikovali žrtve i trgovci, uključujući i dokumente za identifikovanje korisćene prilikom prelaska granice u svrhu trgovine ljudima;

- 1.2. da bi se identifikovali načini i metode korišćene od strane kriminalnih grupa radi trgovine ljudima;
- 1.3. identifikovati najbolje prakse za sve aspekte prevencije i borbe protiv trgovine ljudima
- 1.4. da bi pružili pomoć i zaštitu i žrtvama i svedocima.
2. Da se razvije i primeni politika, programi i mere za sprečavanje i borbu protiv trgovine ljudima i pružanje pomoći i zaštite žrtvama trgovine ljudima, organi saraduju, prema potrebi, sa nevladinim organizacijama, institucijama i drugim civilnim društvima i međunarodnim organizacijama.
3. Ako Kosovska policija ili Javni tužilac ima dostupnih informacija ili osnovanih razloga da veruje da je život, sloboda i fizički integritet osobe, navodne žrtve trgovine ljudima u opasnosti na teritoriji druge države, vlasti, u takvim slučajevima, razmenjuju informacije bez odlaganja sa dotičnom državom u cilju kako bi se preduzele odgovarajuće mere zaštite.
4. Vlasti su dužni da ojačaju saradnju u potrazi za nestalim osobama, posebno nestalom decom, ako raspoložu informacijama po kojima se sumlja da je on/ona žrtva trgovine ljudima.
5. U cilju efikasnije borbe protiv trgovine ljudima i poboljšanja međudržavne saradnje, institucija odgovorna prema zakonima Kosova, potpisace bilateralne ili multilateralne sporazume i ugovore sa drugim zemljama.
6. U cilju povećavanja efikasnosti aktivnosti za sprečavanje i borbu protiv trgovine ljudima, kao i njihove zaštite, organi navedeni u članu 6. ovog zakona koordinišu pojedinačno ili u saradnji jedni sa drugima, vezano za te aktivnosti.
7. U sprovođenju aktivnosti za sprečavanje trgovine ljudima, vlasti saraduju između sebe radi razmene eksperata, sprovođenja zajedničkih aktivnosti za rano identifikovanje i intervjuisanje žrtava trgovine ljudima, realizacije društveno-ekonomskih inicijativa, identifikacije, i hvatanja i kažnjavanja lica koja se bave trgovinom ljudima, i kroz druge aktivnosti u ovoj oblasti.

GLAVA VIII PRELAZNE ODREDBE

Član 46

Od svih dokaza prikupljenim u slučajevima trgovine ljudima pre usvajanja ovog zakona smatraće se prihvatljivim u skladu sa primenljivim procedurama za vreme prikupljanja dokaza.

Član 47 Ukidanje

Stupanjem na snagu ovog zakona ukida se Uredba UNMIK-a br. 2001/4 o zabrani trgovine ljudima na Kosovu i Administrativna naredba br. 2005/3 za primenu Uredbe UNMIK-a br. 2001/4.

Član 48 Sprovođenje

1. Odgovorni za sprovođenje ovog zakona su svi nadležni autoriteti iz člana 6 ovog zakona, kao i druge nacionalne i međunarodne institucije koje su zainteresovane da pomognu u borbi protiv trgovine ljudskim bićima.
2. Državne institucije, svaki pružalac usluga u ovim institucijama, nevladinim organizacijama i međunarodnim organizacijama, se obavezuje da sprovodi Nacionalnu Strategiju i Plan Delovanja za Borbu Protiv Trgovine ljudima, Standardne operativne procedure, Dugoročnu strategiju za reintegraciju žrtava trgovine ljudima, Minimalne Standarde Staranja za Žrtve trgovine ljudima i drugih odgovarajućih akata koji je proglašen od strane nadležnih organa koji se bave prevencijom i borbom protiv trgovine ljudima i zaštitu žrtava trgovine ljudima
3. Prava žrtava trgovine ljudima ili navodne žrtve trgovine ljudima, koja, zahteva ili se razumno može očekivati da traži azil ili bilo koji oblik zaštite predviđene u kosovskom Zakonu o azilu, mora uvek biti garantovana u skladu sa odredbama Zakona.
4. Vlada može da donosi odluke ili ostale podzakonske akte za sprovođenje ovog Zakona.

Član 49 Donošenje podzakonskih akata

Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona doneće se u roku od šest (6) meseci od stupanja na snagu ovog zakona.

Član 50 Stupanje na snagu

Ovaj zakon stupa na snagu petnaest (15) dana posle objavljivanja u Službenom Listu Republike Kosova.

**Zakon Br. 04/ L-218
31. juli 2013. god.**

Predsednik Skupštine Republike Kosova

Jakup Krasniqi